

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserta) vprejema upravništvo in ekspedicijska v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-štev. 74.

Štev. 197.

V Ljubljani, v torek 29. avgusta 1899.

Letnik XXVII.

Vabilo na naročbo.

S 1. septembrom pričanja se nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v administraciji:

Vse leto 12 gl. | Četrt leta 3 gl.
Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja predplačan:

Vse leto 15 gl. | Četrt leta 4 gl. — kr.
Pol leta 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravništvo „Slovenca“.

Poulična politika.

Radikalizem je neka politična in socialna bolezen, ki se prijemlje raznih narodov in raznih slojev prebivalstva. Dokler se ta radikalizem giblje v pravih mejah dostojnosti in treznega razsodka, ni neopravičen, da marsikje in v marsičem nujno potreben. Podoben je v svojih učinkih sveži gorski sapi, ki brije čez plan, pometa po ulicah okuženih mest, bistri nerazvorne in težke glave ter preganja razne bolezni, ki se pasejo po mehkužnih, razkošnih in otrovanih telesih. Potreben je tak radikalizem, da potiska zarjavela in obrabljena kolesa državnih strojev, vzdramlja zaspane duhove

in poživilja z zdravimi idejami težke, mrtve mase. Toda tak radikalizem mora prihajati iz čutečih src, unetih za pravo blaginjo trpečega človeštva; nositi ga morajo zdrave, plemenite ideje, ki pre-
rajajo človeštvo in državne organizme. In svrha radikalnim silam morajo biti oni nameni, katere je Stvarnik sam določil in postavil človeštvu. Človeštvo se razvija v kulturi, a vsaka kultura potrebuje časa, da se razvijejo zdrave ideje v človeški družbi.

Ali pa je sedanjí radikalizem zdrav v svojem jedru, ali more osrečiti one, katerim s tisočnimi frazami in brezvestnimi slepili obeča srečo? Radikalizem, kakor se sedaj pojavlja po ulicah in si dela gaz s pestmi, palicami, kamenjem in bodali, ta more in mora človeštvo potisniti s silo v nesrečo, v propad. Radikalizem, kakršnega propovedujejo Wolf in tovariši v narodnem oziru, kakor tudi socialni radikalizem zmedenih soc. demokratov, živi le od laži in fraze. To so pustolovci, ki izrabljajo v svoje sebične namene vse najslabše človeške nagone in sami ne vedo, kje leže njihovi konečni cilji. Iz bede in revščine delavskih stanov in iz pouličnih izvržkov človeštva si zbirajo svoje stranke in bojne čete. Ti brezvestni agitatorji rujejo na njivi človeštva poleg osata in plevela večinoma tudi zdrave korenine kalečim semenom človeškega uma in dlana ter podirajo brez namestita dobre naprave napredujoče kulture. S tisočnimi rokami kažejo na svoje lažnjive dogme ter jih z nečuvnim terorizmom skušajo uveljaviti. In posledica je anarhija, poulična revolucija, brezpravnost in prelivanje krvi. In če si

država prisiljena mora braniti avtoriteto, varovati javno varnost in red, potem se poskrijejo v svoje brloge hujeskači in voditelji gibanja, in obžalovanja so vredni zapeljanci, ki gredo v boj za brezvestne pustolovce.

Ali ni poulična revolucija vzdigala svojo gadjo glavo na Dunaju, v Gradcu, Solnogradu, Celju, Graslici, Hebu, Celovcu in drugod? Leta in leta so brezvestni življi sejali seme upora, in danes to seme poganja v klasje. Nemški radikalizem uganja po Avstriji svoje burke in prisoja orgije že od l. 1848. Kakor rudeča nit se vleče to prusaško gibanje skozi avstrijsko zgodovino. Saj je znan slovenskega renegata Blagotinšek - Kaiserfelda frivolni izrek, da morajo Nemci vladati v Avstriji ali pa bodo otrsli se svinčenih podplatov. In do vrhunca je prikipelo to gibanje, odkar je vrtoglavi in brezstidni vitez z Rožnave l. 1876 izjavil, da Nemci gledajo proti meji. In l. 1878 je Schönerer nemškim liberalcem klical v obraz: »Dokazati sem hotel, da so sedanji vladni možje kakor nesolidni trgovci vodili svoje posle in jih vodijo navzlic kridi. In posledica se kaže že v nemških deželah. Vedno glasneje odmeva glas: Ko bi le že bili združeni z nemško državo. Prosim, gospoda, to je istina!« Tako je Schönerer govoril v avstrijskem parlamentu, ne da bi ga vrgli skozi vrata, to je govoril, ko so na ministerskih sedežih dremali nemško-liberalni državniki, predno je grof Hohenwart skoval železni obroč, grof Badeni izdal jezikovni naredbi in grof Thun po § 14 z Ogri sklenil nagodbo. In isto leto je nemskoliberalna vlada po daljšem cin-

LISTEK.

Njiva.

Spisal A. B.

(Konec.)

A sinaha ni priznala, da bi bila napravila kakšno krivico. Ne, tega ni storila. Marija se je silila, da bi izgovorila kako prijazno besedo, da bi se ljubezljivo nasmešnila; — a čemu to? Čemu zdaj hinavstvo? Tudi sinaha, — o, videlo se je čisto dobro, da so bile njene besede prisiljene. Govorila je samo zato tako mirno in blažljivo, ker je navada, da se ob smrtni postelji tako govori. Njeno srce je ostalo, kakoršno je bilo prej.

»Tako je torej moja duša čista in pripravljena!... Ali je to sovraštvo, kar je ostalo v nji? Ne, to ni sovraštvo; jaz ne sovražim nikogar. A kako bi jo mogla ljubiti?«

Hotela ni odpreti oči, da bi ne ugledala nenadno svoje sinahe. Niti spomniti se ni hotela na njen obraz, — ta zopni, žaliti obraz z drobnimi očmi in debelimi ustni. Bala se je, da bi ji srce nepričakovano ne vzkipelo, da bi se zobje hipoma ne stisnili v hladni mrznji.

»Misliti ne bi smela na to: odložiti bi morala od sebe vse, kar je posvetnega. Ničesar več nimam tukaj, — pričanja se moje življenje na onem svetu...«

Čutila je, da njeni zadnji trenotki niso taki, kakor si jih je predstavljala prej. Njene misli se

oklepajo še vedno prav tako trdovratno zemeljskih malenkostij, kakor nekaj; ničesar slovesnega, ničesar veličastnega... Oblila jo je utrujenost in zdelo se ji je, da je za trenutek zadremala, četudi je čula čisto jasno, kaj se godi krog nje. Zatisnila je oči, ženske so poklekile ob postelji, sinaha pa je prižgala svečo in pričela moliti s tresočim, zategnjenim glasom...

Zdelo se je Mariji, da se dviga kvišku, — lahko in svobodno, kakor na perotih. A tam doli pod njo je črn prepad, — vlažen in zaduhel. In iz globočine prihaja prosee in obupen glas.

»Ne ostavite me, tašča Marija, da se pogreznem, da poginem...«

To je bil glas sinaha. Marija je postala ter se ozrla navzdol.

»Čegava je njiva?«

»Moja!« je odgovorila sinaha.

Marija se je razljutila.

»Torej ostani tam doli, na svoji njivi. Čemu me zoveš?«

In zemlja je padala čedalje niže.

»Usmilite se me, tašča Marija; ne ostavite me samo!«

»Čegava je njiva?«

»Moja. Vi imate užitek, tašča Marija; kaj rabite njivo?«

A Marija se je odvrnila od nje in ni odgovorila ničesar. Nejasno in megleno se je razprostirala črna zemlja globoko pod njo in kakor iz daljne daljave je slišala glas svoje sinahe.

»Oprostite mi, za Boga, tašča Marija, — njiva je Vaša. Vzela sem jo po krivici...«

Marija se je vzdramila in odprla je oči. Sladko in lahko ji je bilo po vseh udih. Razločno je videla vse obraze krog sebe in zdelo se ji je sočutni in ljubezni; izginila je zoperna vsakdanost, kakor bi bile pale maske raz njih.

Spominjala se je samo še nejasno svojega prejšnjega življenja in zdelo se ji je malenkostno in smešno. Obšel jo je podoben čut, kakor obide odraslega človeka, kadar ugleda otroške igrače.

»To je bilo nekaj moje življenje, to so bile moje silne in jedine skrbi...«

Hipoma ji je bila jasna vsa neskončnost duše in novega življenja. In to spoznanje je odsévalo mirno in resno na potezah njenega obraza. Ustna so se nekoliko odprla in gube na licih in na čelu so izgubile svojo trdo strogost. Od sveče, ki je utripala z dolgim, ozkim plamenom, se je kadilo visoko proti stropu; a ta dim ji ni bil zopern; zdelo se ji je, da ji pada mehko na lica in na trepalnice.

Sinaha je stopila bliže in Marija se je ozrla v njen obraz. Lahen smehljal je zatrepetal na njenih ustnih in iztegniti je hotela desnico.

»Oprosti mi — «

A roka je pala na odejo in dolg, težek vzdihljaj se je izvil počasi iz njenih prsij in ustna so se zganila poslednjikrat.

Sinaha se je sklonila nad posteljo in zakrila obraz z rokami.

canju razpustila dunajsko »lesehalle« zaradi veleizdajskih izgredev.

In danes isti nemški liberalci vsaj skrivaj in moralno podpirajo nemški in demokratski radikalizem ter opravičujejo poulične revolte kot silobran zatiranega nemštva. Ali ni to perfidija skrajne mere? Ali so morda v Graslici, Ašu in Celovcu Slovani izzivali poulično druhal? Ne, tu razgraja in siče zmaj irredente, katero podpirajo plenazeljni postopači in pa oni liberalni življi, ki si hočejo ob tem ognju kuhati svojo juho.

In vzpričo teh škandaloznih dogodkov sili nam v pero vprašanje: »Quousque tandem?« Koliko časa hoče še avstrijska država gledati, da se ti brezdomovinski rokovnjači igrajo z nevarnim ognjem, širijo terorizem in ustavljajo državni avtoriteti? Država, ki upa v bodočnost, ne sme biti slepa in prizanesljiva nasproti domačim sovražnikom. Javna oblast je dolžna, da resno pokaže svojo veljavo in porabi vsa zakonita sredstva proti — pouličnim prekucuhom in petrolerjem.

Iz učiteljskih krogov.

(Izvirni dopisi.)

Vem, da marsikateremu svojih stanovskih gospodov tovarišev ne bode ustregel, vendar javno izpovem svoje mnenje z ozirom na ostrine in strastne članke v »Slov. Narodu«. Ta list psuje posebno starejše učitelje, češ, da so kledeplazi, »mežnarji«, premalo izobraženi, da rabijo šibo v šoli in da se ne zavedajo svojih stanovskih pravic itd. itd. S tem hočejo reči ti prijatelji učiteljstva, da naj bi vsi »mit Kind und Kegel« prestopili v »Narodov« tabor ter pričeli gonjo proti duhovščini in v obče proti konservativni slovenski stranki.

Lahko bi postregel z marsikaterimi fakti, da ni vse tako, kakor »Narod« trdi, toda škodil bi le učiteljskemu ugledu in zato opustim. Naglašam pa, da tudi mi starejši učitelji pripoznamo pomanjkljivosti in hibe stare šole. Istina je, da je sedanja šola glede učnih uspehov boljša od prejšnje. Toda, gospoda, pomislite tudi, koliko pa tudi nova šola več stane! Pa tudi nova šola ni brez peg, in pride čas, ko bodo skoraj gotovo o sedanjih šolah isto govorili, kar se vedno s toliko prezirljivostjo ponavlja o starih šolah in starem učiteljstvu. Dobri stari učitelji so marsikje v prejšnjih časih s pridom poučevali do 200 in še več otrok, in ljudstvo jim je bilo hvaležno.

Res, imeli so slabe plače, ali marsikateri je tedaj boljše izhajal, nego dandanes. Šolstvo se razvija in posledica temu so tudi boljše plače. Gospodje, to ni bila pa nobena sramota, ako je učitelj oskrboval tudi orglanje, za »mežnarska« opravila pa je imel svojega hlapca. Ali je bil to tak greh, da sedaj mlajši rod po »Narodu« blati in sramoti starejše, zaslužne učitelje! Ali je izdajstvo stanovskega poklica, ako dandanes učitelj z duhovnikom prijazno občuje! Ali je zaradi tega že hlapec in »mežnar«? Saj šolski nadzorniki sami in druge merodajne osebe pri vsaki priliki priporočajo, da je treba z duhovniki v slogi in miru živeti in vzajemno eden drugega podpirati pri vzgoji mladine. Čemu torej treba vedno vihati rokave? Meni se le zdi, da hoče »Narod« s terorizmom in raznimi čenčami učiteljstvo zvabiti v svoj tabor. Ta namen je jako prozoren. A mislim, da »Narod« s takim postopanjem učiteljstvu več škodi, kakor koristi. Ako pa duhovščina danes več ne podpira »Učit. Tovariša«, kakor nekdanj, je temu največ kriv list sam.

Kar pa se tiče duhovnih vaj za učitelje, je moje mnenje to: Presvetli knez in škof je uljudno povabil učitelje, ne sili pa nikogar. Zakaj torej brez pravega povoda toliko strasti? Učitelji naj vestno izvršujejo svoje dolžnosti, in spoštovali jih bodo gotovo vsi stanovi in ljudstvo jim bo hvaležno.

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. avgusta.

Stališče ministrskega predsednika grofa Thuna, kakor smo že omenili, v sedanjem času ni prav nič omajano in izvirajo temu nasprotna poročila le iz pobožne želje njegovih najbolj zagrizenih nasprotnikov. To potrjuje mej drugimi tudi neki budimpeštanski list, ki izjavlja, da so povsem neosnovane vse vesti o krizi v

Thunovem kabinetu. Člani avstrijske vlade uživajo popolno zaupanje krone in grof Thun, ki je v zadnjih dneh imel priliko poročati cesarju o zadnjih dogodkih, je mogel sporočiti svojim tovarišem, da je vladar odobril vse vladne nasvete in predloge. O kaki krizi toraj ne more biti govora. Tudi volitev v delegacijo se vlada ne boji, ker je že poskrbela za pota in sredstva, s katerimi se hoče izogniti vsem opozicijskim zankam. Isto velja tudi o določitvi kvote. Vprašanje se seveda ne bo rešilo potom kvotnih deputacij, marveč je že gotovo, da določi kvoto vladar sam in sicer za ogersko polovico 348, s čimur bo kar največ ustrezno obema polovicama.

O prithodnjem državnozbornem zasedanju, oziroma o glasovih raznih desniških in opozicijskih listov o tem predmetu piše dunajski »Vaterland« sledeče: O sklicanju državnega zbora prinašajo listi najrazličnejša razmotrivanja. Vendar vsi ti listi ne vedo nič pozitivnega. Že z ozirom na čas, v katerem se skliče državni zbor, so mnenja zelo različna. Strinjajo se sicer v tem, da se snide državni zbor v mesecu oktobru, gledé natančnejega roka bodo pa kmalu oddani vsi dnevi tega meseca, toda oddani samo po poročilih časnikov, kajti vlada se bržkone še ni odločila za gotovi rok. Seveda se na ta domnevanja navezujejo vse mogoče misli o položaju v taboru obstrukcije in v onem večine. Kaj pozitivnega pa iz tega ne pride nikdar na dan; vse kombinacije se končujejo s tem, da se tudi v tem oziru ne ve nič pozitivnega. — S temi vrsticami je dunajski konservativni list mej vsemi najbolje pogodil sliko sedanjega političnega položaja.

Nemški katoliški shod se je otvoril večeraj ob udeležbi nad 4000 delegatov iz vseh delov Nemčije v Nisi. Zastopanih je na shodu do 150 raznih katoliških društev. Kardinal dr. Kopp je zagotovil svoj dohod za današnji dan. Takoj ob otvoritvi je poslalo izvoljeno predsedstvo udanostni brzojavki papežu in cesarju Viljemu. Na shodu se bo razpravljalo o raznih, posebno za katolike v Nemčiji važnih zadevah in samo ex praesidio je naznanjenih 28 predlogov.

Volitna reforma za Belgijo se sedaj ni dognana stvar, akoravno je ministerski predsednik Smet de Nayer prepričan, da je zagotovljena večina njegovemu načrtu. V odseku je bil njegov načrt načelno odobren s 65 proti 51 glasovom. Vendar bo pa zadela vlada pri glavni razpravi ob razne ovire. Najprej povzročajo vladi precej preglavic oni poslanci, ki se pri zadnjem glasovanju niso udeležili razprave in toraj vlada ne ve pozitivno, na katero stran se obrnejo ti možje. Za te in druge omahljivce je iznašla vlada sredstvo, ki bo baje precej uspešno. Obljubila je namreč, da parlamenta ne razpusti takoj, ko bo rešeno vprašanje o volilni preosnovi, ampak da se vrše nove volitve šele v maju prih. leta, ko poteče sedanja legislativna doba. To bo baje vplivalo ugodno na omahljivce. Drugače pa je z opozicijo, v kateri so prav za prav samo še socijalni demokratje in pa peščica takozvanih radikalcev. Ti so sklenili, da hočejo na vsak način preprečiti odobritev vladnega načrta z brezobzirno obstrukcijo. Pri glavni razpravi se bodo poslužili kar možno dolgih govorov, potem bodo stavili nebroj spreminjevalnih predlogov in končno zahtevali glasovanja po imenih. Tudi temu hoče vlada odpomoči in sicer s tem, da bo s spremembo poslovnega reda določila čas za zbornične govore. To bo pa ravno vsled obstrukcije kaj težko izvedla. Brez vročih bojov toraj nikakor ne pojde.

Razmere mej Anglijo in Transvaalom so še vedno jednako napete in še danes nihče ne ve, ali se reši akutna kriza z mirom ali z vojsko. Minister za angleske naselbine Chamberlain je te dni povodom nekega sprejema podal precej obširno sliko sedanjega kritičnega položaja ter naglašal, da je vsemu temu le vzrok trdosrčnost transvaalskega predsednika Krügerja. Minister je rekel mej drugim to-le: Predsednik Krüger noče priznati Angliji pravice, poučiti se podrobneje o značaju po njem predlaganih preosnov, akoravno mu je prav dobro znano, da Anglija ne more pritrčiti tej njegovi želji. Ves čas trimesečnih pogajanj kaže angleška vlada toliko prijenljivosti in potrpežljivosti, kakoršna se še ni pokazala mej suverenno velesilo in pod njenim pokroviteljstvom se nahajajočim narodom. Celi svet priznava, da so pravične in pametne reforme, ki jih zahteva

Anglija; manj se sploh zahtevati ne more. Predsednik Krüger naj izbira mej vojsko in mirom. Ako se sedaj uda, se še lahko odstranijo vse težkoče in neodvisnost Transvaala je zagotovljena. Dolgo pa seveda sedanje stanje ne more več trajati, razmere so preveč napete. Anglija hoče na vsak način doseči to, da se zagotovi njena veljava in vpliv na jugu Afrike. Kri in moč za neodvisnost. — Te besede morda poparijo Krügerja, da odjenja!?

Dnevne novice.

V Ljubljani, 29. avgusta.

(Kanonikna vizitacija in sveta birma) v vipavski dekaniji meseca septembra: Dne 1. septembra prihod premil. kneza in škofa v Št. Vid, kjer bo v soboto 2. septembra sveta birma, popoldne isti dan pa vizitacija v Lozicah. V nedeljo 3. septembra zjutraj sveta birma v Šturiji, popoldne vizitacija na Ustiji. V ponedeljek 4. septembra zjutraj sveta birma na Vrabčah, popoldne sv. birma v Poddragi; v torek 5. septembra sveta birma v Vipavi. Vsredo 6. septembra sveta birma na Gočah, popoldne vizitacija na Erzeltu. V četrtek 7. septembra zjutraj sveta birma na Slapu, popoldne duhovna opravila v Logu. V petek dne 8. septembra pontifikalna sveta maša v Logu, popoldne vizitacija na Vrhpolju. V soboto 9. septembra zjutraj sveta birma na Planini, v nedeljo 10. septembra posvečevanje nove župne cerkve in sveta birma v Budanjah. V ponedeljek 11. septembra zjutraj sveta birma na Colu, popoldne v Podkrajju.

(Umrli) je dne 27. t. m. popoldne g. Ignacij Beifuss, občeznani poštar v Lukovici. Bolehal je že od novega leta in sedaj ga je vodenica rešila dolgotrajnega trpljenja. Naj počiva v miru!

(Iz Gor. Savinjske doline) se nam piše: »Slovenski Narod« pri vsaki priliki apeluje na izvenkranjske Slovence, kedar je v zadregi za argumente v boju proti katoliško - narodni stranki na Kranjskem. Tako je tudi minole dni vzdihnil: »To naj si štajerski Slovenci dobro zapomnijo.« Da, dobro smo si zapomnili, kako je nekdanj nekdo, ki zdaj na Kranjskem zgago dela in duhovnike blati, po župniških žlice nabiral in pred leti na nečuvem način s celim svojim podpisom v celjski »Vahti« smešil slovensko slovstvo. To zadnje dejstvo treba bode o priliki malo pojasniti slovenski inteligenci, ki prisega na »Slov. Nar.« Da, res dober želodec imajo nekateri ljudje! — Pri nas se po raznih uradih jako nemškutari. Tudi sicer dobri narodnjaki mislijo, da so bolj imenitni, ako brez potrebe nemški kramljajo in nemški uradujejo. Taka popustljivost ni umestna.

(Iz Kozjega na Štajerskem.) Pretečeno nedeljo popoldne ob 5. uri je imel naš občinski zastop, katerega smo si letošnjo spomlad priborili, drugo sejo. Radovedni smo bili vsi, kaj bodo naši občinski očetje sklenili, ker pri prvi seji ni vse šlo gladko in so nekatere slovenske zahteve hoteli na poznejši čas odložiti. Dovolili so pri prvi seji meseca maja slovensko - nemški občinski pečat, a glede poštnega pečata, naj bi tudi ta bil dvojezičen, se je prejšnji župan gospod Fehr upiral, rekši, naj to druge občine prej storijo, kakor Kozje. Zadnjo nedeljo pa so se naši vrli odborniki na sejo dobro pripravili in si različne predloge med seboj razdelili. Sklenili so protest proti ostudnemu postopanju celjske fakinaže nasproti mirnim in cesarju zvestim Slovincem, in, ker nismo v Celji več varni življenja in imetja, naj se mestna pristranska policija celjska podpravi. Nadalje se naprosi naučno ministerstvo za slovensko vseučilišče, a pravosodno za nadsodišče v Ljubljani. Poštni pečat v Kozjem je samo nemški, zato so odborniki gospoda župana pooblastili, naj potrebno ukrene, da se odpošlje prošnja na trgovinsko ministerstvo za dvojezičen poštni pečat, ker so občine, ki rabijo to pošto, popolnoma slovenske. Stavil se je še jeden predlog, kateri bo naše »hajlovce« grozno »pičil«, posebno znanega kozjanskega mogotca. Pač povsod je dovolj znana krutost, brezobzirnost in način ravnanja z nami kot manjvrednimi od strani naših nasprotnikov. V kozjanskem okraju sta v tem oziru največ prestala dva gospoda, župnik pilštanski, predsednik katoliškega političnega društva in okrajni načelnik gospod Tomažič, ter prerano od nas odišli vikarij kozjanski in predsednik bralnega društva gospod

Franc Muršič, V priznanje njunega delovanja imenoval ju je občinski zastop častnima občanoma. Zares lepo plačilo za trud in požrtvovalnost. Občina Kozje pa je pokazala, da stoji neustrašeno v vojski za svete pravice našega ljudstva. Mi vstajamo. Le hrabro naprej!

(Hrvatska gimnazija v Pazinu.) Povodom otvorjenja hrvatske gimnazije v Pazinu piše »Hrvatska domovina«: To kulturno pridobitev pozdravlja hrvatski narod širom svoje domovine največim oduševljenjem. Zasluga je uzornih zastopnikov hrvatskega naroda v Istri, da je jedno hrvatsko srednje učilišče otvorjeno v srcu Istre. S tem je narodni stvari mnogo pomagano. Trebalo je uporne borbe, dokler je složna borba isterskih Hrvatov primorala merodajne kroge, da priznajo hrvatski narod v Istri, kojega so Talijanaši smatrali za svojo žrtev. Ideja hrvatskega jedinstva in slobode je vsplamtela v prsih hrvatskih prvakov v Istri in na tem solcu so dozorele vse zmage, ki se nam javljajo zadnje leto iz Istre. Kakor je misel jedinstva in slobode v Istri najblagotvornije delovala, tako obrodi dober sad v vsem hrvatskem narodu, ako čvrsto in neumorno vzdržujemo svoje opravičene zahteve. Uspehi isterskih Hrvatov, na čelu jim dična državna poslanca dr. Laginja in prof. Spinčić, morajo nam v politični borbi biti uzor. Njihovo delo je požrtvovalnost, neumornost in neprestani trud, da se sloga ne ruši. V to pa so uporabili prijateljstvo vseh Slovanov v državnem zboru ter se nerazrušno sprijateljili z brati Slovenci. V slogi, požrtvovalnosti in neumornosti je uspeh. To dokazuje mala, zapuščena in siromašna Istra. Nadalje se je dokazalo, da podpora slovanskih bratov ni prazna reč. Odlični hrvatski vodje sicer pred vsem naglašajo in javno priznavajo svoja pravaška načela, a navzlic temu so prepričali merodajne kroge, da pravaštvo ni nikakovo zlo, temveč najpoštenjše prepričanje vsakega Hrvata, ki spoštuje naravna in zgodovinska prava svojega naroda. Dičnim našim soboriteljem se je posrečilo, da so odbili od sebe podtikanja, kakor da je misel jedinstva in slobode hrvatskega naroda naperjena proti koristim države. Zato se njihove zasluge ne omejujejo samo na Istro, ampak se tičejo vsega hrvatskega naroda. Ne ozirajoč se na sumničenja naročenih spekulativcev so delali trezno, in tako so dela in uspehi tolažba, da morejo pomilovaje motriti zlobne poskuse. — Tudi Slovenci se veselimo vseh uspehov svojih bratov v Istri ter jim od srca želimo, da premagajo i nadaljne ovire na potu do boljše bodočnosti. V to pomozi Bog in trdna hrvatsko slovenska zveza v politični borbi proti skupnim neprijateljem.

(V Horjulu) je bil včeraj zopet enoglasno izvoljen za župana Tomaž Zdešar, za obč. svetov. valce pa: I. Stanonik, Fr. Jansa in I. Čepon.

(Petdesetletnica) duhovništva je, kakor se nam poroča, praznoval dne 31. julija t. l. veleč. gosp. Ivan Zorec, nadžupnik v Mengšu. Slovesno zlato sveto mašo pa bode daroval, ko se mu zdravje bolj utrdi.

(Častnim občanom) je izvolila občina Zagorje pri Št. Petru na Krasu gosp. gozdarja H. Schollmayerja v Mašunu.

(800 gld. za bakljado.) Iz Trsta se nam poroča: Neko tržaško italijansko društvo je baje dobivalo vsako leto iz državnega dispozičijskega fonda 800 gld. v ta namen, da prireja 17. avgusta zvečer po mestu bakljado. Letos pa je bil podpredsednik omenjenega društva Alborin tudi pri namestniku, da dvigne onih 800 gld. Toda letos je podpora izostala, namestnik je ogorčen odbil prošnjo in društvo ni dobilo ni novčiča za bakljado. Na predvečer rojstvenega dne cesarjevega tudi zares ni bilo ne društvenega obhoda in ne bakljade, šli so sami veteranci in vojaki. Omenjeno društvo se je toraj »maščevalo«. Tak je torej patrijotizem izvestnih »avstrijskih društev« v Trstu. Ni čuda! Dokler se plačuje iz žepa avstrijskega, gre vse gladko, ko pa je treba pokazati patrijotizem brezplačno, tedaj pa se skrijejo. V Trstu je zares marsikaj mogoče!

(Regione Giulia.) Tako imenujejo italijanski zemljevidi in tudi razne razglednice naše slovenske pokrajine do Save. Gotovi italijanski krogi tudi sanjarijo, da odtrgajo te pokrajine od Avstrije. Včerajšnja »Edinost« pa kar iz verodostojnega vira poroča, da je nedavno sedem častnikov generalnega štaba italijanske armade potovalo do

Ljubljane. Nam se to čudno zdi, da na francoskem zapirajo laške častnike in v Galiciji preže na ruske vojake, a italijanski častniki se mirno izprehajajo po avstrijskih tleh. »Regione Giulia« menda ni še zrela za laško malho?

(V Trstu) je včeraj zjutraj umrla gospica Marija Schmidt, ki se je v raznih slovenskih društvih odlikovala s svojim neutrudnim delovanjem.

(Ogenj v dimniku.) Danes dopoldne se je užgalo v dimniku tukajšnje vojašnice 27. pešpolka. Ognjegasci so ogenj takoj udušili.

(Zahvala.) Odbor »konsumnega društva v D. M. v Polju« se najtopleje zahvaljuje »slov kršč. soc. zvezi v Ljubljani«, ki je minulo nedeljo popoldne prihitela s svojo zastavo poveljati slavnost. Posebno se pa še zahvaljuje č. g. Smolnikarju, ki je blagoslovil podobo društvenega zavetnika ter s svojim ognjevitim govorom navdušil ljudi za vztrajno delo v prid dobri stvari. Konečno bodi izražena iskrena zahvala vsem domačim in zunanjim prijateljem za mnogobrojno udeležbo.

(Nesreča.) V nedeljo zvečer je 60letni A. Havptman, hlapec pri A. Cerarju v Gradcu pri Litiji vinjen lezel po lestvi na senico spat. Mož pa je omahnil, padel z lestve in se na glavi tako pobil, da je v nezvesti obležal in umrl.

(Ogenj.) Dne 20. t. m. po noči je strela udarila v hlev Fr. Franka v Grahovem pri Škofji Loki. Pogorela so tudi vsa gospodarska poslopja s krmo. Škode je nad 3000 gld.

(Kako se je pijanec ozdravil.) V nekem kraju na Gorenjskem je neki mož rad pogledal frakeljnu na dno. Pri tem se mu je vedno kri ogrela, jezik razvezal, misli so postale živahnejše in bujnejše, njegovo stanje je postalo bolešno. Veliko vročino, ki je se je ob nekem takem slučaju pojavila v njegovi glavi, si je hotel pogasiti v hladni vodi. Drugim ljudem se je pa ta način zdravljenja zdel nevaren za življenje bolnikovo, in potegnili so ga iz vode. Kaj storiti? V glavi mu je brnelo kakor od tisoč čmrljev. Pograbil je sekiro in se ž njo bil po glavi, da pokonča sovražnika. Pa njegovi tovariši so mu tudi to nakano preprečili in mu iztrgali sekiro iz rok. Sedaj je svojega skritega sovražnika napadel z nožem, meril si na srce in si prebodel prsi. Pa tudi to mu ni šlo, kot je želel: ni bil v stanju, da bi se bil zadel v srce. Ker je zelo krvavel, prepeljali so ga v bolnišnico. Tu so pa rekli: Sreča njegova, da si je kri puškal! Drugače bi bil umrl! In res je ozdravel. Bog ga ohrani zdravega še mnogo let!

(Ponarejeno vino.) Tvrdka C. A. Pachani v Brodu na Savi je prodajala ponarejeno vino. Mestno poglavarstvo je dne 21. t. mes. zaplenilo tvrdki 51 hl. tacega vina, a 111 hl. ga je bila tvrdka mej tem že prodala.

(Zažgani pastirski list.) Povodom nemško-nacijonalne demonstracije na čast nemškemu pesniku Pichlerju dne 6. julila letos je, kakor znano, urednik nemškega protiverskega šaljivega lista »Scherer«, Karol Habermann, na javnem trgu v Inomostu vprilo velike množice ljudstva zažgal pastirski list briksenskega škofa. Pri obravnavi dne 23. t. m. pred deželnim sodiščem v Inomostu je bil pa zatoženec popolnoma oproščen. »Vaterland« dostavlja temu poročilu nastopne vrste: »Sodnijske razsodbe so, kakor znano, zavarovane sploh pred vsako kritiko. Le jedno vprašanje bi stavili tukaj: ali bi se smela omenjena sodnijska razsodba v enakih okoliščinah tudi javno zažgati?«

(Mažari korakajo na čelu kulture.) Da bi bili v vsakem oziru na višini napredka, vpeljali so Mažari civilni zakon. Sad je takoj prišel. L. 1895 se je ločilo 2465 zakonov, leta 1896 je bilo zakonskih pravnih 3529, pri katerih so si možički in ženice razne lepe reči očitali; leta 1897 jih je bilo pa že 8395. Če gre tako dalje, bomo še lepe reči slišali od naših plemenitih sosedov.

(Strelna nevarnost.) Statistično je dokazano, da je strelna nevarnost v zadnjih 50 letih zelo narasla. Na Bavarskem je leta 1858 strela užgala 167krat, leta 1889 pa 338krat. Deželna zavarovalnica je zato povsod vedno bolj potrebna.

(Dreyfusov tast Nadamor) je žid in jeden najbogatejših trgovcev z dijamanti. To dejstvo razsvetljuje zelo to temno pravdo.

(Obletnica severne ekspedicije.) Dne 3. septembra poteče 25letnica severne ekspedicije pod vodstvom Weyprehta in Payerja. V Pulju bode tem povodom božja služba in na to banket, ka-

terege se udeležijo še živeči člani one ekspedicije.

(Dreyfus ni poročnik.) Iz Pariza se poroča, da je nedavno Dreyfus, ki zopet nosi kapitansko uniformo, mej potjo iz vojaškega zapora k obravnavi srečal poročnika, ki ga ni pozdravil. Dreyfus ga ustavi in ošteje, zakaj ga vojaški ne pozdravi. Poročnik je dobil 30 dnij zapora.

(Manila pod vodo.) Iz Londona se poroča, da je vsled nalivov mesto Manila pod vodo; po ulicah voda kar dere in ljudje so morali bežati v gorenja nadstropja. Policijske stražnice so v vodi in straže bredejo vodo. Po mnogih ulicah se vrši ves promet le po čolnih. Admiral Watson, naslednik Deweyev, je bil nedavno v veliki nevarnosti. Vozil se je v manjši ladiji, katero zgrabi vrtnec in trešči ob most; le s težavo so rešili ladijo. Največ trpé vojaki v rovih; vojaška posadka se vedno zmanjšuje, ker prostovoljci zapuščajo armado.

(440 premocij jeden dan.) Dne 10. julija je bilo na japonskem vseučilišču v Tokiu v navzočnosti vladarjevi promoviranih 440 doktorjev vseh fakultet. Promotor je bil prof. Kikuči.

Narodno gospodarstvo.

Kaka naj bode slovenska gospodarska organizacija?

Vse slovensko združniško gibanje ni nastalo iz naših izvirnih idej, ampak ideja združnega življenja je bila zasejana k nam iz družih krajev, zlasti iz Nemčije, zato se tudi pri organizaciji naših zadrug lahko ozremo na druge organizacije, katere do sedaj uspešno delujejo.

Kamorkoli se ozremo, najdemo, da vse zveze so zasnovane na podlagi združnega zakona z dne 9. aprila 1873. drž. zak. št. 70, tega do danes ne najdemo pri nobedni slovenski zvezi, — jedina »Centralna posojilnica slovenska v Krškem« odgovarja nekoliko temu, vendar Krško ni primeren sedež za denarno središče.

Ako si ogledamo zvezo nemško-čeških gospodarskih zadrug v Pragi, katera zveza je ustanovljena popolnoma po vzorcu zvez gospodarskih zadrug v Nemčiji, vidimo iz navodila, katerega je spisal Štefan Richter, vodja združniškega gibanja na Češkem in ravnatelj zveze nemških-čeških zadrug, da se je ustanovila tudi tam najprvo zveza po društvenem zakonu. O tej zvezi piše Štefan Richter: »Napaka, katera se je napravila s tem, da se je ustanovila zveza zadrug na podlagi društvenega zakona, pokazala se je v momentu, ko je bila siljena zveza, da zjednači denarno stanje in dobi posojila svojim članom, v svoji najvažnejši nalogi potrkati na vrata denarnega trga; v istem trenutku bi morala biti kreditni zavod, kar pa ni bila, ker je bila ustanovljena na podlagi društvenega zakona.«

Dne 2. februarja 1895. je bila gori imenovana zveza ustanovljena na podlagi društvenega zakona, 20. decembra 1896. prelevila se je pa iz društva v registrovano zadrugo z omejenim jamstvom na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873. drž. zak. št. 70. Na tej podlagi zasnovala se je tudi moravska centralna zveza, katera je pa omejila svoje delovanje samo na hranilne in posojilne zadruge po sistemu Raiffeisnovem. Dasi ima istih približno dvesto v svoji zvezi, in bi tedaj lahko ostala pri tem svojem prvem sklepu, vendar je izprevidela, da sprejme lahko v svojo zvezo ostale zadruge, ker se dajo v treh točkah zjediniti vse. Te točke so posredovanje pri nakupovanju in prodaji, posredovanje na gospodarskem polju in tretjič revizija. Z ozirom na to je predlagala na svojem letošnjem občnem zboru premembo pravil v tej točki, da sprejema lahko kot člane druge gospodarske zadruge. Seveda se ta točka ni sprejela brez ugovora; reklo se je, da je treba vendar pomisliti, če zveza spremeni svoja načela in sprejema za svoje člane tudi zadruge z omejenim jamstvom. To je pa predsednik takoj ovrgel s tem, ker je pojasnil, da hranilnice in posojilnice z omejeno zavezo po Raiffeisnovem sistemu tudi ne jamčijo s svojo neomejeno zavezo pri centralni zvezi, ampak samo s 500 gld., kar bodejo tudi jamčile vse ostale gospodarske zadruge. Na to se je sprejela sprememba pravil.

Seveda imajo ostale gospodarske zadruge še lahko vsaka svojo zvezo glede družih točk.

Iz tega se zopet lahko učimo za našo slo-

